

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Sectariorum contra Theologiam Scholasticam objectiones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMVS I. Sed nec malignitas & pernicacia Lutheri, nec Erasmi dicacitas quidquam de Theologia dignitate, splendore, & maiestate imminuit; altior est, quam ut huiusmodi jaculis ledatur; eam proinde quisquis impetit, perinde facit ac rudes illi ac barbari homines, qui solem sagittis figere nitentur, quæ in eorum capita recedentes, emittentibus exitio fuerunt.

Stat ergo stabitque, nequicquam freudentibus adversariis, Theologia: stat, inquam, velut munitissimum Fidei propugnaculum, ac turris David, ex qua mille clypei pendunt, omnis armatura sortium: quæ nimirum Ecclesiæ ac Fidei hostium vim & impetum retundit, conatusque omnes, quantumcumque vehementes ac furiosos, enervat penitus & elidit.

Hinc tanta semper in Christiana Republicâ cura & sollicitudo, ut frequentes instituerentur Academiae, ubi tanquam in palastra exerceatur iuventus, Philosophicis ac Theologicis studiis imbueretur. Hinc etiam apud probos omnes summâ ubique in æstimatione fuerunt, qui eximiam in Theologia scientiam essent consecuti, singularisque iis honos velut Ecclesiæ columnis est habitus.

Hanc ob causam, ut de aliis tacem, tot laudibus & præconiis celebratur, nationumque omnium calamis & linguis ad cælum usque extollitur Theologorum Princeps Sanctus Thomas; quod scilicet divinis scientiæ suæ radiis tantopere Ecclesiam illustraret: ad quem proinde tanquam ad oraculum confluebant omnes, & in rebus quibusque gravissimis ex ore ejus pendebant. Nec vivus tantum sapientissimis suis responsis cunctorum votis adfuit, sed post mortem quoque non mediocriter jam iis prodest, qui in divinis ejus semperque victuris scriptis assidue versantur, indeque lucis in se aliquid derivant, atque ex ejus face suas accendunt, Angelicam ejus doctrinam feliciter assecuti. Qui & ipsi, tanti Ducis vestigiis insistentes, non minimo Ecclesiæ & ornamento sunt, & subsidio.

Ut verò piis omnibus singularem opem & solatium præstitit summus hic vir, ita perduellibus & Fidei hostibus maximo extitit terrori, utpote quorum technas & fallacias profundissimâ suâ sapientiâ dissolvit. Unde ex iis quidam, Orthodoxis maxime insensus, quique nihil magis quam Catholicum nomen extinctum cupiebat, cum id, stante D. Thomæ doctrina, fieri posse desperaret, in hanc vocem prorupit: Tolle Thomam, & dissipabo Ecclesiam. Hæc de Theologiæ Scholasticæ dignitate, utilitate, & præstantiâ dicta sunt. Qui plura cupit, legat Melchii. Cano l. 8. de locis Theolog. c. 1. Salmer. To. 1. Pro leg. 18. Valent. 1. p. d. 1. q. 1. puncto 2. Possévinum lib. 3. Bib. selectæ, c. 1. 2. 3. 4. & 5. Vafq. 1. p. q. 1. a. 1. disp. 3. cap. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. Tannerum 1. p. disp. 1. q. 1. dub. 2. Arragam 1. p. d. 1. f. 4. n. 40. & alios. Nunc quid opponant adversarii, videamus.

SECTIO TERTIA.

Sectatorium contra Theologiam Scholasticam objectiones.

I. Obiectio: Obiciunt primò, quæstiones varias leves & inutiles in Theologia, prout nunc tractatur, discuti, rebusque inanibus planè ac frivolis

Scholasticis scripta sua referre. Sed hoc, ut verum esset (quod tamen in Scholasticorum libris non animadverto) non Theologiæ, sed Theologiam tractantem est vitium, seu scientiæ, ut in simili loquitur Aristoteles, non scientiæ: & parum sanè æquum videtur, ut unius fortè vel alterius culpa in Theologos omnes refundatur; sicut si pictor incitè imaginis lineamenta ducat, & pro equo aut leone monstrum formet, non opinor, dicent id universo pictorum cœtui vitio vertendum; nec si Poëta quilibet insullum aliquod carmen pangat, lauream propterea Poëtarum omnium capitibus esse detrahendam.

Obijciunt secundò; incongruè planè ac barbè loqui Theologos, variisque & crassis eorum scripta contra correcti sermonis regulas erratis passim scaterere. Non ibo inficias, huiusmodi navos in quorundam Theologorum scriptis interdum reperiri; imò nonnulli, ut suam hac in parte inopiam celent, & linguæ latinæ, quam in primâ ætate addiscere neglexerunt, ignorantiam dissimulent, non multum requirendum aiunt, quo sermone utatur Theologus, & modò res dictæ sanæ sint ac solidae, nil ei de vocibus laborandum; is namque, inquit, est Theologiæ splendor, & in-natus decor, ut adfictitio ornatu non indigeat, suisque mavult, quàm alienis coloribus apparere. Et hoc pacto pergunt, ad rem attenti, non admodum de Prisciano solliciti.

Ast hi parum suo honori, parum Theologiæ dignitati consulunt, dum scientiam hanc scientiarum Reginam tam vili lacerant, ex tot fragmentis confuta & confarcinata induunt, ac tam fecidis eam sordibus aspergunt. Apud æquos tamen eorum æstimatores, nihil hinc de nobilissimâ hujus scientiæ excellentiâ & existimatione decedere debet, nec ob paucorum incitiam, barbæ locutionis nota omnibus iniuri, cum plerique sermone maxime congruo utantur, suasque lucubrations terse satis ac nitidè scribant, nec ob res dictas tantum, sed dicendi etiam modum, commendationem mereantur.

Obijciunt tertio, Doctores Scholasticos Theologicis suis disputationibus varias inserere quæstiones Philosophicas; quæ tamen praxis olim sanctis Patribus mirum in modum displicuit, nihilque Theologo cum Philosophis commercii esse voluerunt. Unde Tertullianus Homogenem hoc nomine acriter reprehendit, insuperque Philosophos appellat Patriarchas Hereticorum.

Ad hoc Respondeo, Philosophicas disciplinas Theologiæ non mediocriter deservire: si enim, ut rectè Theodoretus Sermonem de Providentiâ, Artes omnes & scientiæ à se invicem postulent officium, & mutuis sentent auxiliis, id inter nullas clarior quam inter Philosophiam & Theologiam cernitur; ob ignorantiam quippe Philosophiæ graves subinde in Theologia oriuntur errores. Exempli causâ, docet Fides esse in Trinitate unam Essentiam, & tres Personas: quo pacto hoc explicabit Theologus, nisi quid Essentia, quid Persona sit, imò quid Subsistentia, quid Relatio quâ una Persona in Divinis aliam respicit, intelligat: hæc autem non nisi ope Philosophiæ noscuntur. Qua etiam ratione, Incarnationis mysterium, & Unionem Hypostaticam declarabit Theologus, si quid Uno, quid Hypostasis sit, ignoret? quæ tamen nullus novit, qui in Philosophicis disciplinis non est versatus. Illæ ergo quæstiones Philosophicæ, quæ ad res Fidei declarandas videbantur necessariae, à Scholasticis olim in Theologia tractabantur; nunc autem cum Philo-sophia

VIII. Theologiam quisquis impetit, solem sagittis figere nititur.

IX. Theologia munitissimum Fidei propugnaculum.

X. Quem in finem instituta Academia.

XI. S. Thomas Theologorum Princeps.

Quantum Orbi presit Angelicus Doctor.

XII. S. Thomas fidelibus est solatio, hæreticis terrore.

Theologorum scripta rebus inutilibus esse referre.

Vnius culpa in omnes injustè refunditur.

II. Obiectio: Theologos incongruè loqui & barbè.

Præpostera quorundam ratiocinatio.

III.

Paucorum incitiam omnibus non imputanda.

IV. III Obiectio: Theologicis disputationibus inseri Philosophicas.

V.

Inter Philosophiam & Theologiam maxime subordinatio.

Quantum olim Philosophica quæstiones in Theologia tractabantur.

Sophia integra per se, & separata à Theologia, tradatur, nil opus hic de Philosophicis differere, sicut nec in hoc opere de iis differam, sed in Philosophià discussa ac disputata supponam, eoque lectorem remittam.

VI. Quod verò Patres interdum Philosophia, & maxime Dialectica, usum reprehendere videantur, vel de Sophisticâ loquantur, ubi captiosis potius verbis, quam rebus agitur: vel eos coarguunt qui Dialecticâ immoderatè, aut etiam arroganter utebantur, & non ad illustrandam, sed ad evertendam doctrinam, cœlitus nobis per revelationem traditam, suas scilicet argutias Fidei lumini, verboque & dictioni divinæ anteponetes. Quo sensu Tertullianus Philosophos appellat *Hæreticorum Patriarchas*.

VII. Patres ergo non usum Dialecticæ, sed abusum improbant; imò moderatum ejus exercitium, etiam in Theologicis disputationibus adhibendum asserit S. Augustinus contra Cresconium, qui non minus acerbè eo tempore, quam Hæretici modò, in Dialecticam invehebatur: ubi sanctus Doctor: Paulum Apostolum, Christumque ipsum Dialecticâ usos fuisse affirmat. Inter alia verò, hæc de Dialecticâ ibidem scribit. *Quid est aliud Dialectica, quam perita disputandi? quod ideo aperendum putavi, quia etiam ipsam mihi objicere voluisti, quasi Christiane non congruat veritati, & ideo me doctores vestri velut hominem dialecticam, merito fugiendum censuerunt, &c.* libro etiam secundo de Ordine, c. 13, in Dialecticâ commendationem sic loquitur: *Dialectica, inquit, docet docere, docet discere: scit scire, sola scientias facere non solum vult, sed etiam potest.* Hæc ille. Quæ quàmvis ita se habeant, moderatus tamen, ut dixi, & modestus esse debet Dialecticæ usus, non superbus & arrogans: quam proinde quisquis ad ea, quæ naturæ vim excedunt, solâque revelatione innotescunt, explicanda assumit, meminisse debet eam ancillam esse, non dominam, Fidei ministram, non magistrâ.

VIII. Quartò Theologos culpant, quòd ad Fidei articulos elucidandos, rationes subinde naturales adhibeant, contra mysteriorum tam sublimium dignitatem. Sed eadem opera Sanctos Patres culpent, qui variis similitudinibus à rebus naturalibus petitis mysterium Trinitatis explicare nitentur. Imò Christum ipsum incensent, qui parabolis exemplisque maxime obviis & familiaribus res etiam altissimas declaravit. Gratia nimirum & natura sibi invicem non opponuntur, sed aptè inter se conveniunt, & ut Gratia Naturam ornat, & perficit, ita hæc vicissim Gratiam illustrat, abditissimisque Fidei mysteriis lucis aliquid affert, captuque reddit faciliora.

IX. Quintò offenduntur, quòd Theologi antiquorum Philosophorum dicta quædam suis interdum scriptis inferant, sicque divinis humana, profana factis misceant. At si hoc censei culpa debeat, quot in eruditissimo illo opere de civitate Dei culpas admisit S. Augustinus, dum per viginti duos libros infinita istiusmodi, variamque eruditionem ex antiquorum operibus depromptam congerit, qua Christianam Religionem illustrare conatur. Quoties etiam peccarunt alii Patres, apud quos nihil frequentius, quam ut hujusmodi dictis, ubi sese offert occasio, utantur? Nec ipse etiam S. Paulus ab hac culpa erit immunis; qui Athenis prædicans, Poëtæ cujusdam effatum protulit. Imò S. Augustinus hanc consuetudinem maxime approbat, atque res ad Religionem & Fidem Christianam spectantes, Gentilium dictis illustrare, perinde esse, atque ex spoliis Ægyptiorum templum adificare Deo viventi.

X. Sextò Theologiam Scholasticam tractantibus objiciunt, novas eos & peregrinas voces cudere, atque à nullo latino scriptore usurpatas. At quis æquus rerum æstimator hoc Theologis vitio dandum existimet? Cùm enim mysteria gratiæ, resque antiquis illis ignotas tractent, quiquamne reprehensione dignos censeat, si in earum explicatione vocibus utantur, iis similiter ignotis? *Novum fecit Dominus super terram;* quid ergo mirum nova ad illud declarandum verba adhiberi? Interim, qui in novis verbis cudendis adeò sunt religiosi, & ad vocem barbaram toti cohorrescunt, novam nihilominus ipsi religionem cudunt, ubi pravis ac perverfis dogmatibus homines barbore, imò brutorum more vivere edocent, nec hoc sibi vituperio, sed laudi vertendum censent.

XI. Septimò demum, & præcipue objiciunt, perpetua inter Theologos ardere dissidia, eorumque scripta rixis & contentionibus penitus esse resecta, nec ullum inter eos esse altercandi modum: nihil proinde certum, nihil stabile reperiri apud illos posse.

At sanè, Theologorum scripta accuratè quisquis perlegit, videbit in iis quæ ad Fidem spectant, ne minimam inter illos reperiri discrepantiam, sed summè esse inter se concordēs: quòd verò in aliis dissideant, quid incommodi? Imò res varis plurimum inde illustrantur, & veritas magis in dies elucescit. Dum enim suas quisque partes tuetur, propriamque pro viribus defendit sententiam, ac veluti *Spartam nactus quam adornet*, conquistis unde unde rationibus firmare, omni que eruditionis genere excolere, ac veluti ditare nititur, infiniti scientiarum thesauri paulatim congeruntur, disciplinaque omnes ad summum perfectionis apicem perducuntur, suisque redduntur numeris absolutæ.

Siquis verò acriorem se hac in parte præbeat, nimioque abreptus calore, in aliorum opinionibus impugnandis moderationis limites transcendat, hunc ego excessum non approbo; Theologiam enim, non Theologorum quorundam minus consideratam procedendi rationem, defendendam suscipio.

Sed innocens sit oportet, qui alteri crimen objicit, ne, quam in alio reprehendit, se reum culpæ constituat. Mira ergo haud dubiè inter se consensione conspirant illi, qui Theologis in Scholasticis suis disputationibus dissensionem exprobrant. Audite. Cùm primum, canente classico Lutherò, mollis hæc & delicata doctrina mundo innotuit, adhinnire illicò cœperunt homines voluptarii, quæque à Lutherò dicebantur, pronis auribus exceperunt, avitæque desertâ religione, ut carnis oblectamenti liberius fruenterent, in ejus disciplinam ultro concesserunt, simò ruerunt præcipites, fordidisque illius præceptionibus se totos imbuendos tradiderunt.

Vix tamen nata est hæc secta, quin statim, & ab ipsis fere incunabulis, in alias plures fuerit dissecta. Primò itaque in tres illas solemniores sectariorum classes, *Anabaptistas*, *Confessionistas*, & *Sacramentarios*, velut in tria capita, est divisa, atque in ipsâ propè infantia triiceps effecta. Mox ubi adolevit (ut est fecunda monstrorum parens Hæresis) alia & alia ex se capita protrudit, exiguoque

Tempore

SECTIO QUARTA.

Præcipua Sectariorum contra Doctores Scholasticos objectio.

I. **S**EPTIMÒ demum, & præcipue objiciunt, perpetua inter Theologos ardere dissidia, eorumque scripta rixis & contentionibus penitus esse resecta, nec ullum inter eos esse altercandi modum: nihil proinde certum, nihil stabile reperiri apud illos posse.

At sanè, Theologorum scripta accuratè quisquis perlegit, videbit in iis quæ ad Fidem spectant, ne minimam inter illos reperiri discrepantiam, sed summè esse inter se concordēs: quòd verò in aliis dissideant, quid incommodi? Imò res varis plurimum inde illustrantur, & veritas magis in dies elucescit. Dum enim suas quisque partes tuetur, propriamque pro viribus defendit sententiam, ac veluti *Spartam nactus quam adornet*, conquistis unde unde rationibus firmare, omni que eruditionis genere excolere, ac veluti ditare nititur, infiniti scientiarum thesauri paulatim congeruntur, disciplinaque omnes ad summum perfectionis apicem perducuntur, suisque redduntur numeris absolutæ.

Siquis verò acriorem se hac in parte præbeat, nimioque abreptus calore, in aliorum opinionibus impugnandis moderationis limites transcendat, hunc ego excessum non approbo; Theologiam enim, non Theologorum quorundam minus consideratam procedendi rationem, defendendam suscipio.

Sed innocens sit oportet, qui alteri crimen objicit, ne, quam in alio reprehendit, se reum culpæ constituat. Mira ergo haud dubiè inter se consensione conspirant illi, qui Theologis in Scholasticis suis disputationibus dissensionem exprobrant. Audite. Cùm primum, canente classico Lutherò, mollis hæc & delicata doctrina mundo innotuit, adhinnire illicò cœperunt homines voluptarii, quæque à Lutherò dicebantur, pronis auribus exceperunt, avitæque desertâ religione, ut carnis oblectamenti liberius fruenterent, in ejus disciplinam ultro concesserunt, simò ruerunt præcipites, fordidisque illius præceptionibus se totos imbuendos tradiderunt.

Vix tamen nata est hæc secta, quin statim, & ab ipsis fere incunabulis, in alias plures fuerit dissecta. Primò itaque in tres illas solemniores sectariorum classes, *Anabaptistas*, *Confessionistas*, & *Sacramentarios*, velut in tria capita, est divisa, atque in ipsâ propè infantia triiceps effecta. Mox ubi adolevit (ut est fecunda monstrorum parens Hæresis) alia & alia ex se capita protrudit, exiguoque

X.
VI. Objectione
Theologos
novas voces
cudere.

Sectarii non
novas voces
horrent, novam
religionem
cudunt sine
scrupulo.

I.
VII. Objectione
Perpetua
inter Theologos
dissidia.

II.
Theologi omnes
in rebus
ad Fidem
spectantibus
perfectè
conveniunt.

III.
Moderatio
servanda.

IV.
Innocentia
oportet, qui
alteri crimen
objicit.